

Talouden tasapainottamisohjelman hyväksyminen

Kunnanhallitus 27.11.2023 § 286

Asian valmistelija:

Kunnanjohtaja Carita Maisila, p. 040 137 5121

Hallintojohtaja Marja Kärkkäinen, p. 044 078 4670

Mynämäen kunnan taloustilanne on ollut pitkään haastava. Kunnan talouden näkymät heikkenevät tulevina vuosina entisestään johtuen hyvinvointialueuudistuksen toteutumisesta, kunta-alan monivuotisesta palkkaohjelmasta, maailmanpoliittisen tilanteen aiheuttamasta epävarmuudesta ja lainamäärän ja korkomenojen kasvusta.

Vuoden 2024 talousarvio- ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelmaehdotus on veroprosentin korotuksesta huolimatta joka vuosi alijäämäinen. Koko suunnitelmakauden alijäämä on noin 5,8 milj. euroa. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä ylijäämää on noin 4,8 milj. euroa. Vuoden 2023 tulos tulee olemaan tämän hetken tiedon mukaan jonkin verran ylijäämäinen. Käytännössä ylijäämä johtuu Ptty Akselin purkamisen yhteydessä jäsenkunnille palautetuista varoista. Kyseessä on kertaluonteinen tulo.

Valtiovarainministeriö (VM) ilmoitti 17.11.2023, että kuntien valtionosuuksia leikataan vuonna 2024 noin 415 milj. euroa enemmän kuin tähän mennessä on laskettu. Leikkaus liittyy vuoden 2022 valmistuneeseen verotuksen ja sen vaikutukseen sote-siirtolaskelmiin. Verokertymä vuodelta 2022 on vähemmän kuin tähän mennessä VM:ssä on arvioitu. Vielä on epäselvää, kuinka lisäleikkaus toteutetaan vai kompensoidaanko se kuntien rahoitukseen erikseen.

Kunnan talouden pitkäaikaisesta tiukkuudesta johtuen taloutta ja toimintaa on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti. Talouden tasapainottamistyön yhteydessä tulee löytää keinoja tulojen lisäämiseksi ja menojen vähentämiseksi, jotta talous saadaan tasapainoon.

Kunnan pääsääntöisenä taloudellisena tavoitteena tulee olla ylijäämäinen vuosikate, eli tulojen tulee ylittää menot niin reilusti, että poistot pystytään kattamaan. Toisena tavoitteena on lainamäärän kääntäminen laskuun. Lainaa pitää pystyä lyhentämään niin, että kokonaismäärä ei pitkällä aikavälillä investointitason vaihtelut huomioiden kasva. Kuntalain § 110 mukaan kunnan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Päätösehdotus

(kj): Kunnanhallitus päättää että Mynämäen kunta käynnistää talouden tasapainotusohjelman laatimisen varautuakseen tulevaan. Tasapainotuksessa huomioidaan kaikki kunnan toiminnot. Tavoitteena on, että tasapainotusohjelma valmistuu kesään 2024 mennessä, jotta päätettävät toimenpiteet ehtivät seuraavan vuoden talousarvioprosessiin.

Lisäksi kunnanhallitus nimeää tasapainottamisohjelman laatimista varten työryhmän, johon kuuluvat kunnan johtoryhmän jäsenet, kunnanhallituksen puheenjohtaja ja kunnanvaltuuston puheenjohtaja sekä yksi edustaja muista kunnanhallituksessa edustettuna olevista ryhmistä. Työryhmän toimintaa ohjaa kunnanhallitus ja ryhmä kuulee kaikkien valtuustoryhmien puheenjohtajia työn edetessä.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kunnanhallitus 18.12.2023 § 326

Asian valmistelija:
Kunnanjohtaja Carita Maisila, p. 040 137 5121
Hallintojohtaja Marja Kärkkäinen, p. 044 078 4670

Päätösehdotus

(kj): Kunnanhallitus nimeää työryhmään yhden edustajan kunnanhallituksessa edustettuina olevista ryhmistä kunnanhallituksen päätöksen 27.11.2023 § 286 mukaisesti.

Päätös: Kunnanhallitus nimesi yksimielisesti työryhmään Tuula Toivosen ja Markus Ylis-Junttilan.

Kunnanhallitus 17.06.2024 § 166
377/02.02.2023

Asian valmistelija:
Kunnanjohtaja Carita Maisila, p. 040 137 5121
Hallintojohtaja Marja Kärkkäinen, p. 044 078 4670
Sivistysjohtaja Susan Porkka, p. 044 783 7285
Tekninen johtaja Jaakko Kurvinen, p. 050 585 6772
Elinvoimajohtaja Hanna Nieminen, p. 040 135 4509

Mynämäen kunnanhallitus päätti 27.11.2023 käynnistää talouden tasapainottamistyön löytääkseen kestäviä keinoja kunnan talouden vakauttamiseen. Vuoden 2024 talousarvion laadinnan yhteydessä kävi selväksi, että kunnan talous tulisi heikentymään voimakkaasti suunnitelmavuosien aikana, ellei tasapainottavia toimenpiteitä tehdä. Vuodelle 2024 kunnan tuloveroprosenttia jouduttiin nostamaan 0,49 %-yksiköllä, jotta talousarvio saatiin vuosikatteen osalta

tasapainoon. Valtuusto kuitenkin hyväksyi tilikauden tuloksen osalta negatiivisen talousarvion.

Mynämäen kunnan taloutta ovat viime vuosina heikentäneen kunnan väkimäärän väheneminen ja väestön ikärakenteen muutos, välttämättömät investoinnit peruspalveluihin sekä kuntatalouteen kohdistuneet muutokset, erityisesti hyvinvointialueuudistuksen negatiiviset vaikutukset valtionosuuksien määräytymiseen. Lisäksi kunnan taloutta ovat heikentäneet yleinen kustannustason nousu sekä kunta-alan palkkaratkaisu, joka lisää kunnan henkilöstömenoja usean vuoden ajan.

Tulevaisuudessa kuntatalous tulee todennäköisesti kiristymään entisestään johtuen valmisteilla olevasta TE-palvelu-uudistuksesta, jonka ei alkuperäisistä suunnitelmista poiketen ennakoida toteutuvan kuntien näkökulmasta kustannusneutraalisti. Kokonaisuudessaan kuntataloutta tulee todennäköisesti haastamaan julkisen talouden voimakkaat tasapainottamistavoitteet ja tulevat työmarkkinaneuvottelut kuntatyöntekijöiden palkkatasosta. Parhaillaan on käynnissä kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka vaikutuksia juuri Mynämäen kunnan talouteen on toistaiseksi mahdotonta arvioida.

Kunnan väestömäärä on laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana noin 50 henkilöllä vuosittain. Muuttoliikkeessä olemme saaneet usein muuttovoittoa, mutta luonnollinen väestömuutos on ollut väestön ikärakenteesta johtuen negatiivinen. Kunnan elinvoiman vahvistamiseksi ja väkimäärän kasvuun kääntämiseksi on tehtävä toimenpiteitä, mutta tästä huolimatta kunnan toimintaa on sopeutettava muuttuneen väkimäärän tarpeisiin.

Kuntalaissa on määritelty kriisikuntakriteerit, joiden täytyessä valtiovarainministeriö voi käynnistää erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevan kunnan arviointimenettelyn. Kriteerien mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa ja jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa.

Lisäksi on neljä muuta kriteeriä, joiden tulee kaikkien täytyä yhtä aikaa. Tämän hetken tiedon mukaan kaikki näistä kriteereistä ei ole vielä täyttymässä.

Valtiovarainministeriö voi siis käynnistää erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevan kunnan arviointimenettelyn pelkän konsernialijäämämittarin perusteella. Menettelyssä kunta ja valtio yhdessä selvittävät kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä toimenpiteet palvelujen turvaamiseksi.

Mynämäen kunnan vuoden 2023 tilinpäätöksessä konsernin alijäämä oli 783 €/asukas. Vuoden 2024 talousarvio ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelma on alijäämäinen on 1,5 - 2,0 milj.

euroa joka vuosi. Mikäli talousarvio toteutuu hyväksytyn mukaisesti, konsernin alijäämään perustuva kriisikuntakriteeri täyttyy vuonna 2024 (laskelmassa ei ole vielä voitu huomioida konserniyhteisöjen vuoden 2024 tulosta).

Talouden tasapainottamisen suunnittelutyö

Talouden tasapainottamistyötä varten kunnanhallitus nimesi talouden tasapainottamistyöryhmän, jonka jäseniksi valittiin johtoryhmän jäsenet sekä kunnanhallituksen puheenjohtaja Petteri Huuskonen, valtuuston puheenjohtaja Juha Vanhanen sekä kunnanhallituksen jäsenet Tuula Toivonen ja Markus Ylis-Junttila. Talouden tasapainottamisryhmä kokoontui kevään 2024 aikana viisi kertaa. Ryhmän työskentelyä on ohjannut kaikkien valtuustoryhmien edustajista koostunut laajempi työryhmä, joka kokoontui aiemmin keväällä ohjaten tasapainotustyön valmistelun alkuvaihetta ja toisen kerran toukokuussa ottaen kantaa alustavaan talouden tasapainotusohjelmaan.

Työryhmä on pyrkinyt löytämään laajalla alalla mahdollisia säästökohteita kunnan toiminnasta. Valmistelutyön tueksi toteutettiin keväällä 2024 osallistuvan tasapainottamistyön kysely, johon saatiin vastauksia niin kuntalaisilta, kunnan työntekijöiltä, luottamushenkilöiltä kuin yrittäjiltäkin. Lisäksi työhön ovat osallistuneet kunnan esihenkilöt. Tasapainottamistyö käynnistettiin tammikuussa laajalla talousteemaisella valtuustoseminaarilla ja alustavaa talouden tasapainotussuunnitelmaa esiteltiin ja käsiteltiin toukokuussa valtuuston arviointi-iltakoulun yhteydessä.

Valmisteluvastuu talouden tasapainottamistyöstä on ollut koko työryhmällä, mutta käytännön valmistelutyötä ovat tehneet johtoryhmän jäsenet toimistojen työntekijöiden avulla ja tuella.

Tasapainottamistyön yhteydessä käsiteltiin kunnan kaikkia toimintoja laajasti ja tasapainottamisen keinoiksi pyrittiin löytämään sellaisia keinoja, jotka vahvistaisivat kunnan taloutta mahdollisimman tehokkaasti ja toisaalta kunnan toiminnot kärsisivät mahdollisimman vähän.

On kuitenkin selvää, että talouden tasapainottamistyössä on jouduttu selvittämään myös tunteita herättäviä ja ikäviä vaikutuksia sisältäviä keinoja. Tasapainottamisryhmä on työskennellyt vakaasti harkiten ja aktiivisesti keskustellen eri keinoista ja pyrkinyt löytämään hyväksyttävissä olevan kompromissin, jossa talouden tasapainottaminen olisi tehtävissä sekä tuloja lisäämällä, menoja vähentämällä että kertaluonteisia keinoja hyödyntäen.

Talouden tasapainottamisohjelma on ajateltava pidempikestoisena suunnitelmana, jonka yhteydessä sitoudutaan tekemään taloutta tasapainottavia toimenpiteitä sekä pidemmällä että lyhyemmällä aikavälillä. Kaikista tasapainottamistoimista tehdään erilliset päätökset normaalin päätöksentekomenettelyn mukaisesti ja päätösten vaikutukset arvioidaan valmistelun yhteydessä kattavasti.

Talouden tasapainottamisohjelman toteuttamisen lisäksi kaikessa kunnan toiminnassa on tulevana vuosina muistettava talouden herkkyyks, unohtamatta kuitenkaan välttämättömiä toimenpiteitä, joita kunnan on vietävä eteenpäin vetovoiman ja elinvoiman vahvistamiseksi.

Talouden tasapainottamisohjelma lähetetään esityslistan mukana.

Yritysvaikutukset: Talouden tasapainottamistoimenpiteiden vaikutukset arvioidaan, kun toimenpiteistä tehdään erilliset päätökset.

Lapsivaikutukset: Talouden tasapainottamistoimenpiteiden vaikutukset arvioidaan, kun toimenpiteistä tehdään erilliset päätökset.

Päätösehdotus (kj): Kunnanhallitus hyväksyy talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2024–2026 liitteen mukaisena ja esittää sen edelleen kunnanvaltuustolle hyväksyttäväksi.

Talouden tasapainottamisohjelma on yhteisesti hyväksytty suunnitelma keinoista, joilla kunnan taloutta tasapainotetaan seuraavien vuosien aikana. Kaikista tasapainottamistoimista tehdään erillinen päätös huolellisen valmistelun pohjalta, normaalin päätöksentekomenettelyn ja vastuunjaon mukaisesti. Myös talouden tasapainottamisohjelmaa varten laaditut alustavat vaikutusten arvioinnit täsmentyvät valmistelutyön yhteydessä.

Päätös: Kunnanhallitus päätti yksimielisesti, että tasapainottamisohjelman toimenpiteisiin tehdään seuraavat muutokset:

Tulojen lisäykset:

Tulojen lisäyksenä ei kirjata tuloveroprosentin korotusta 0,30 %-yksiköllä.

Vuodesta 2024 alkaen kirjataan jo tehty tuloveroprosentin korotus 0,49 %-yksikköä (680.000 €).

Valtionosuuden kasvu 50.000 € vuonna 2025 ja 100.000 € vuonna 2026 lukion oppilasmäärää lisäämällä.

Menojen vähennykset:

Koulukuljetuskustannusten säästö retkiä vähentämällä 70.000 € vuonna 2025 ja 70.000 € vuonna 2026.

Henkilöstösäästö 250.000 € vuonna 2025 ja 250.000 € vuonna 2026.

Esittelijä täydensi kokouksessa ehdotustaan siten, että tekstiosuuteen kohtaan 7.1.2 lisätään maininta kiinteistöverotulon lisäyksestä, kun käynnissä oleva kiinteistökartoitus saadaan valmiiksi. Kohtaan 7.1.4. lisätään maininta kiinteistöstrategian laatimisesta ja omaisuuden myyntiin lisätään väistötilan myynti.

Muilta osin kunnanhallitus hyväksyi esittelijän ehdotuksen ja esittelijän kokouksessa täydentämän ehdotuksen yksimielisesti.